

ČU TCHIEN-SIN

Milý čtenáři, než začneš číst tuto povídku, ráda bych tě poprosila o trochu spolupráce. Neboj se, nebudu po tobě chtít, aby sis zalil šálek jasmínového čaje a zároveň dával pozor, aby sis o něj neopařil patro. Takto naléhala Eileen Chang na své čtenáře v povídce Popel z orlárkového dřeva. Co se mě týče, předem se velice omlouvám za případné nepříjemnosti, ale budu tě muset požádat, aby ses zaposlouchal do tónů písně Stand by me. Přesně tak, jde mi o ústřední melodii z filmu natočeného podle stejnojmenné knihy Stephena Kinga. Určitě nebude těžké tu nahrávku někde objevit. Zkrátka a dobře, když si píseň neposlechneš, sám se ochudíš o zážitek.

Nuže, spolupracující čtenáři, snad abychom začali.

I přestože jsi nikdy nečetl Kingův román, ani neviděl film, jsem si jistá, že i tebe okamžitě zaujme vyprávění mladého chlapce, který se jednoho ospalého odpoled-

ne vydá v těsném závěsu za skupinou starších chlapců hledat mrtvolu muže, jenž měl kdesi poblíž zemřít za neznámých okolností. Je to vzrušující a zároveň neuvěřitelná výprava a chlapec se celou dobu bojí, aby se, až dorazí na místo činu, nepočůral strachy. Snaží se dodat si odvahy a jako by skládal přísahu, opakuje stále dokola: Nebudu se bát, nebudu se bát, hlavně když při mně zůstaneš stát!

... píseň pomalu utichá a na scénu teď vstupuje jakási..., jak jen ji popsat, mladá dívka. Její první menstruace ji vůbec nevydělala. Zadržuje dech a nevěnuje se bemenší pozornost hudbě televizní reklamy na mýdlo, která se ozývá z obývacího pokoje. Silou si stahuje košili pod sukni, pozoruje se při tom v zrcadle a nepřestane, dokud její prsa nejsou opět tak plochá, jako když chodila na základní školu. Spokojená vyběhne ze dveří, stále aniž by pohlédla na obrazovku, kde právě běží reklama na žvýkačku Jing-lun: Má nejmilejší, nejmilejší značka, Jing-lun žvýkačka...

Dívka doběhla na konec vesnice. Byl slunečný zimní den, sobota krátce po poledni. Jako hejno ptáků na břehu řeky se tu shromáždila skupinka asi dvaceti chlapců. Někteří měli brzy odejít na vojnu, někteří sotva začali chodit na základní školu. Nad nimi mezi dvěma kamennými sloupy visel červený transparent s nápisem Naše vesnice podporuje kandidáta XXX, který se vyjímal proti jasně modré obloze a hlasitě se třepotal ve větru. Jako by ho tam pravidelně jednou za pár let vždy někdo na několik dní vyvěsil. Teprve po zhruba dvaceti letech, více jak deset let poté, co získala právo volit, si se smíšenými pocity dojatě vzpomněla na onu scénu ze svého mládí a poprvé ve svém životě vhodila do volební urny lístek kandidáta jiné strany, než té z červeného transparentu.

Kroužila kolem nich jako neznámý pták, který přiletěl z daleka, a snažila se mezi ně proniknout. Nedokázala zapomenout na ten důvěrně známý pach potu ani teplo jejich těl z dob, kdy se s nimi ještě prala a společně potloukala po okolí. Stýskalo se jí dokonce i po kyselém dechu, který cítila z jejich úst, když si ukrkli poté, co se přejedli u oběda. A-tingovo říhnutí bylo vždy více cítit po čili papričkách než Pchej-pchejovo, ikdyž A-tingova rodina pocházela z provincie Ťiang-si a Pchej-pchejova ze S'-čchuanu, který je tolik známý svou pálivou kuchyní. Děti rodiny Wangů z Če-ťiangu byly neustále cítit po nakládaných rybách nebo smradlavém tou-fu vařeném v páře. Ja-ja a jeho bratři z Kuang-tungu zase po kyselém, jakoby zkvašeném zápachu rýžové kaše. Zajímavé také bylo, že nikdy neřekli rýžové kaši jinak než řídká rýže, stejně jako tvrdili, že jejich nejoblíbenější ovoce jsou kuangtungské mandarinky, což byly vlastně pomeranče. A to už vůbec nemluvím o Čangových a Moových ze Šan-tungu, kteří byli neustále cítit po česneku, cibuli a sojové omáčce. Maminka Čangová z Pekingu uměla připravovat nejrůznější knedlíčky a plněné taštičky a její děti nikdy nevyšly ven z domu bez nějaké dobroty v ruce. Stačilo jen ucítit tu jemnou vůni pšeničného těsta a okamžitě se vám začaly sbíhat sliny...

Ale posledního půl roku jako by něco nebylo v pořádku. Copak nebyla jednou z nich? Co se stalo s jejími kamarády, od kterých se tolik let nehnula celé dny a noci ani na krok, jako by to byli její vlastní bratři? Kolikrát se stalo, že v zajetí společných her úplně zapomněli na čas, a tak si chlapci na noc ustlali u nich doma společně s jejími sourozenci. Mao-maovo narození navíc viděla na vlastní oči. Pamatuje si, jak se tenkrát zvědavě tlačila se skupinou dospělých a dětí u dveří do ložnice, kde le-

žela Maova maminka a křičela bolestí. Jeho starší bratr se tvářil náramně důležitě a potají si vybíral lidi z party, kterým velkoryse dovolil, aby s ním vešli dovnitř do pokoje na velkou podívanou. A nesmí zapomenout ani na A-Sana, který byl o rok starší než ona a který byl celých deset let její tajnou dětskou láskou. Ani na Ta-tchou, se kterým se pokaždé musela pohádat nebo alespoň pořádně poprat. Ti všichni, přátelé i nepřátelé, se k ní najednou začali chovat s odstupem.

Ať o tom přemýšlela, jak chtěla, nenacházela vysvětlení. Byla si jistá, že chyba není na její straně. Tak například když zjistila, že menstruační krev zapáchá, začala si dávat pozor, aby během svých dní stála vždy co nejnižší po větru a nepřitahovala tak na sebe zbytečně pozornost. Nebo tenkrát když si uvědomila, že nezabrání tomu, aby se jí čím dál více zaoblovala prsa. Kromě bezmocného pláče s nimi ani na den nepřestávala svádět urputný boj. Potají sebrala matce hedvábný šátek a pevně si jej ovažovala kolem hrudi. Jindy si pod oblečení navlékla svetr z dětských let a silou si ho stáhla pod kalhoty, aby se jí prsa co nejvíce zploštěla. Jednou ji při nějaké rvačce kdosi pořádně dloubnul do prsou a jí se okamžitě vehnaly do očí slzy, div, že na místě bolestí neomdlela. Kradla dokonce otcí cigarety, aby mohla kouřit s klukama z party a učila se od nich, jak schovávat cigaretu před zraky kolemjdoucích, aby mezi ně lépe zapadla. A aby toho nebylo málo, schválně flákala školu, protože si bláhově z nějakého nevyslovitelného důvodu myslela, že když bude propadat, kluci ji zase brzy přijmou zpět do své party.

Až po dalších zhruba deseti letech, poté co vystudovala vysokou školu, začala pracovat a přemýšlet o tom, že přijme nabídku k sňatku, dokázala s chladnou hlavou spravedlivě posoudit tehdejší chování chlapců. Vlastně

by měla říct mladých mužů. Copak před ní mohli diskutovat o velikosti jejích prsou a vyměňovat si moudra o tajemstvím opředeném sexu, o kterém téměř nic nevěděli, a o to víc je lákal? Těžko by si před ní potají vyprávěli o tom, čí nejstarší bratr, který se právě vrátil z vojny, odkrouhl jednoho pobudu a může tedy pomoci, až se někdo příště dostane do maléru nebo bude mít nevyřízené účty s někým z vedlejší vesnice. Anebo tenkrát když Ta-kuo, který jako jediný studoval na soukromé střední škole v centru města, řekl ostatním, že nedávno na Čung-šan Pej-lu zahlédl Šenovou, jak se na ulici prochází v objetí s nějakým americkým vojákem. Děvka jedna! Okamžitě se všem z úst vyvalil proud nadávek, který už tak dlouho v sobě potlačovali. Když donadávali, odplivli si a hned se jim ulevilo. Anebo Ma-ke, o jehož sestře se také vědělo, že chodí s americkým vojákem a zanedlouho se dokonce měli brát. Ma-ke si půjčil matčin krém, učesal se jako Marlon Brando ve filmu *Na nábřeží* a učil skupinu starších chlapců novým tanečným krokům, které nedávno okoukal od svého budoucího švagra. Jejich hodinu tance ale opakovaně rušil falešný zpěv účinkujících v pořadu Klub vedle polí, jenž k nim zaléhal z druhého konce vesnice z domu rodiny Tchangů, kteří jako obvykle měli puštěnou televizi pořádně nahlas. A potom tu byl druhý nejstarší syn rodiny Tingů, který se často procházel rozvážným krokem kolem náměstí, v jedné ruce svíral učebnici algebry stočenou do ruličky a druhou rukou neustále šermoval ve vzduchu a počítal. Pokaždé když vyřešil nějakou úlohu, bylo s ním k nevydržení. To bylo hned samé MIT sem MIT tam. Tingův učitel fyziky vždy nadšeně a zároveň s posvátnou úctou vyprávěl o MIT nej-různější legendy. Ona, která to vše tak často ze záznamu od Tinga slýchávala, teprve na začátku sedmdesátých

let pochopila soudobý význam MIT. Vůbec nešlo o ten tolik známý Massachusettský technologický institut, ale Made in Taiwan.

A tak jen těžko budete hledat někoho dalšího, kdo by tolik let oplakával své ztracené dětství. Dokonce později na dívčí škole, když si spolu s partou nejlepších kamarádek v noci potají v posteli společně sdělovaly svá tajemství a snily o princí na bílém koni, pokaždé když došlo na ni, okamžitě zapomněla na všechny nároky týkající se vzdělání, krevní skupiny, znamení či stavu bankovního účtu a k překvapení ostatních prohlásila: „Stačí, aby to byl kluk z vojenské vesnice, a budu spokojená.“ Oči jí uprostřed té temnoty podivně zářily, jako šelmě, která za noci pátrá po své oběti.

Toho roku se odstěhovali z vojenské vesnice do nové zástavby na okraji Tchaj-peje, kde kromě pár přistěhovalců z pevniny tvořili většinu obyvatel místní starousedlíci a lidé nejrůznějších povolání. Jako řeka, která se vlije do širého moře, rázem ztratila jakýkoli kontakt se svými původními soukmenovci i schopnost vzájemně se rozpoznat. Ovzduší tehdy stále stagnovalo, byla to doba ponuré izolace a ona stejně jako ostatní mládež, která se sotva naučila brnkat na kytaru, začínala od nejjednodušších skladeb jako například *Where have all the flowers gone?* Neměla ani tušení o tom, že ještě před nějakými pěti, šesti lety tato protiválečná píseň hýbala světem. Připadalo jí pouze, že slova té písně naprosto vystihují její náladu. No opravdu? Kam jen se všichni ti kluci poděli? Kam zmizeli všichni její kamarádi z vojenské vesnice?

Postupně se seznámila s mnoha chlapci, kteří pocházeli z rodin starousedlíků, ale nedokázala pochopit, odkud se bere ten jejich klid a rozvážnost, jež je tolik odlišovaly od jejích kamarádů a známých. Mezi jejími

prátele a příbuznými nebyl snad jediný, který by alespoň jedenkrát v životě nezatoužil z nejrůznějších prapodivných a těžko popsateľných důvodů opustit tento ostrov. Ti, kteří měli dobré výsledky ve škole, vyjeli za podpory rodičů studovat do ciziny. Ti, kteří neměli hlavu na studia, odjeli jako námořníci na obchodních lodích. Spousta starších děvčat, jež nevynikala ve škole, se chopila příležitosti, kterou jim v dobách války ve Vietnamu přinesla přítomnost americké armády na Tchaj-wanu, a provdala se do USA za americké vojáky. Mnoho let poté, když ji už unavovalo, že je neustále označována za příslušníka cizího politického režimu, kterému bylo vyčítáno, že „nikdy nepovažoval tento ostrov za místo svého dlouhodobého pobytu“, vrátila se ve vzpomínkách do svého dětství a vážně se nad tou otázkou zamyslela. Opravdu, proč nikdy nepovažovali tuto zem za místo, kde by se mohli natrvalo usadit? Alespoň ne tenkrát v těch letech...

Podle jejího názoru byla odpověď na tuto otázku nad slunce jasnější. Mělo to jen jediný důvod. Na Svátky čistoty a jasu neměli přistěhovalci hroby předků, kterým by se mohli poklonit.

Nedaleko od vesnice, kde bydleli, se přes několik horských svahů táhl rozsáhlý hřbitov. Každý rok počínaje Svátkem mládeže, kdy začaly několikadenní jarní prázdniny, běhali často s partou po kopcích a tajně přitom pozorovali starousedlíky, kteří chodili zametat hroby svých předků. Neznámé obětiny i podivný způsob, jakým starousedlíci uctívali své předky, stejně jako jejich vážný výraz plný smutku a úcty je nepřestávaly uvádět v úžas.

Tou dobou již většinou začala na horských terasovitých polích jarní orba. Dávali si pozor, aby během svých výprav nešlápli do nějakého rýžoviště, ale po náspech mezi políčky se téměř nedalo přejít. Co krok to kaluž

vody. Kolem Svátků čistoty a jasu bývá voda vlastně úplně všude. Dokonce i z listů trávy a květin, které utrhlí, kapala voda. Také vzduch byl nasáklý vlhkostí a na krk se jim neustále lepily pramínky zvlhlých vlasů. Hroby, od kterých se obvykle museli držet v uctivé vzdálenosti, se náhle vynořily přímo před nimi, jako útesy po odlivu. Předstírali, že jsou příbuzní, kteří přišli poklidit hroby svých předků, kličkovali mezi náhrobky a závodili, kdo dřív přečte podivné znaky vyryté na pomníku, na kterých si div nezamotali jazyk. Aby dali najevo svou neohroženost, bez ostychu kradli vonné tyčinky a květiny z hrobů... Ale den vždycky rychle utekl a večer, když se vrátili domů na večeři, připadalo jim, že i rodiče se najednou chovají tak nějak podivně. V některých rodinách pálili na zadním dvoře papírové peníze, ale protože nevěděli, kde přesně spočívají ostatky příbuzných, kteří zůstali na pevnině, ani který z nich už zemřel a kdo stále ještě žije, nezbylo jim než neurčitě na papírové peníze napsat, že je obětují všem předkům rodu XY. Snad také proto byl výraz v jejich tvářích tak matoucí. Báli se příliš smutnit, ve tvářích se jim zračily pouze vzpomínky, které byly tím jasnější, čím více se vzdalovaly.

Poprvé v životě si uvědomila, že půdu, ve které neodpočívají předkové, nelze nazývat domovem. Pochopila, že ten zvláštní neklid a úzkost, které byly tehdy cítit všude kolem ní a které ji tolik znepokojovaly, neměly ve skutečnosti původ v nezadržitelné záplavě vzdoru a nejistoty spojené s její pubertou. Byly pouze a jen projevem krize nad neschopností zapustit kořeny, kterou sami nedokázali vysvětlit.

V dobách, kdy ještě nebyla televize ani jiná možnost, kam vyrazit za zábavou, vyprávěli rodiče za společných rodinných večerů svým dětem historky o tom, jak prchali

z vlasti, a vzpomínali, jak se žilo u nich doma. Z těžko vysvětlitelného popudu a za více jak deset let, kdy svůj příběh neustále dokola vyprávěli a přibarvovali, mohla se nakonec snad každá rodina z otcovy i matčiny strany pochlubit příslušenstvím k velkostatkářům či bohatým obchodníkům (Mao-maova rodina prý dokonce vlastnila pastviny, jejichž rozloha byla pětkrát větší než celý Tchaj-wan). V každé rodině měli kdysi nejméně deset starších služebných, zástup vojenských sluhů a půl tuctu řidičů. Také množství zlatých prutů, které museli odhodit na úprku před nepřítelem, den ode dne rostlo. Konečný počet by jistě převýšil množství zlata, které pro Kuomintang na Tchaj-wan přemístil Jü Chung-tün... Jak by se mohli s takovou zářnou minulostí a vzpomínkami na dřívější blahobyt dobrovolně usadit na tomto malém ostrově až do konce svého života? Už si nevzpomíná, kolik jí tehdy bylo, ale do určitého věku o pravdivosti toho vyprávění nikdo z nich tenkrát ani v sebemenším nepochyboval.

Později se sblížila s několika spolužačkami z rolnických rodin starousedlíků. Když k nim přišla poprvé domů společně dělat úkoly, zůstala stát v úžasu nad tím, v jak rozdílných životních podmínkách místní obyvatelé žijí. Neradi svítily elektrikou a hlavní místnost jejich domu byla i za bílého dne téměř ponořena v temnotě. Primitivní záchod oddělovala od prasečího chlívku jen tenká zeď, a přestože měli pitnou vodu z vodovodu, chodili raději pro vodu do studny. Děti se učily na dvorku, kde se sušilo obilí. Místo stolu si uprostřed zrní postavily stoličku. Nedokázala uvěřit, že spolužačky, které s ní ve třídě obvykle soupeřily o nejlepší známky, v takových podmínkách dělaly úkoly a učily se na zkoušky.

Když dopsaly úkoly, vyběhly společně do malého grepovnickového sadu za domem, kde si hrály s panenkami.

Jejich maminka ve špinavé zástěře zrovna svolávala slepice a kachny. A když potom pozorovala, jak jejich tatínek za soumraku suší na dvorku jakési byliny, zmocnila se jí nevyslovitelná sklíčenost.

Teprve za několik let, poté co ji spolužačky začaly pravidelně zvát na velké obětní slavnosti, které se konaly jednou do roka v jejich vesnici, zvykla si postupně na ty honosné, ale podivné pokrmy starousedlíků a společně s ostatními rolnickými dětmi se tlačila u pódia, aby se podívala na představení amatérské divadelní skupiny. Nerozuměla sice slovům opery, ale kdykoli se ostatní diváci rozesmáli, přidala se k nim. Jako by náhle nejasně porozuměla tomu, proč jsou starousedlíci neustále tak klidní a šťastní.

Také ostatní děti z vojenské vesnice si to dříve nebo později uvědomily a přestaly se vychloubat domovem, který v životě neviděly. A když se čas od času přeci jen někdo z nich začal vytahovat, že hora za domem jeho dědečka je mnohonásobně vyšší než A-li-šan, všichni okamžitě ztichli a předstírali, že ho neslyší. Nikdo se mu nesmál, nikdo ho neokřikl, ať si nevymýšlí.

A tak se rozutekli, každý na své vlastní cestě životem.

Chlapci byli většinou před závažné rozhodnutí o své budoucí kariéře postaveni dříve. V šesté třídě základní školy, v dobách, kdy ještě neexistovala povinná devítiletá školní docházka, se kluci z vojenské vesnice nevěřicně podivovali nad tím, že někteří spolužáci z rodin starousedlíků se odmítají zúčastnit zkoušek a pokračovat v dalším studiu (ve skutečnosti jim potají v skrytu duše záviděli). Nedokázali pochopit, že se jejich spolužáci rozhodli vrátit na vesnici a pomáhat rodičům na poli, nebo šli do učení na tesaře, instalatéra či elektrikáře. Před chlapci z rodin přistěhovalců se rozprostírala jedi-

ná cesta, a to pokračovat ve studiu. Našlo se mezi nimi jen pár výjimek jako například Pao-ke, nejstarší syn rodiny Čchen. Jednoho roku natáčela jakási televizní společnost v horách u Siang-s'-linu film o potulných rytířích. Pao-ke, který se tísnil v davu zvědavců, se přihlásil jako dobrovolník a výměnou za oběd se nechal v jednom záběru nakopat hlavním hrdinou. Po natáčení navíc pomohl štábu naložit kulisy na dodávku a nakonec s nimi odjel bez jediného kousku čistého oblečení.

Jeho příběh, který z nějakého neznámého důvodu považovala většina lidí za neobyčejně skandální, se vyprávěl ve vesnici ještě dlouho potom. Skoro jako by se svým rozhodnutím sám odsoudil na smrt. Až za dvacet let poté zahlédl jeden známý v tom nejméně nápadném rohu filmové rubriky novin zprávu o jeho smrti. Sotva čtyřicetiletý Pao-ke předčasně zemřel na rakovinu jater téměř bez prostředků a zanechal za sebou pouze syna, který chodil do jeslí. Teprve tehdy zjistili, že po celé ty dlouhé roky byl Pao-ke stejně jako oni stále naživu a pracoval v televizi jako instruktor bojových umění.

„Á, tak tady jsi celou tu dobu byl...“, povzdychla si, zatímco listovala novinami.

Ostatní rubriky novin zaplňovaly v těch dobách bouřlivé zprávy o mocenských bojích mezi potomky vládních úředníků, kteří kdysi následovali Čankajška na Tchajwan. Všechny ty reportáže sice pozorně četla, ale nijak ji neoslovovaly a nechápala tedy, proč se nad nimi její manžel pokaždé tolik rozčiloval a nadával na všechny přistěhovalce, ke kterým ona sama náležela. (Kupodivu porušila předsevzetí, které si jako náctiletá sama dala, a vdala se za starousedlíka.)

Ve skutečnosti si na Pao-keho přeci jen jednou vzpomněla, tenkrát o svatební noci.

Manžel konečně vyprovázel ze dveří kolegy a kamarády, kteří podle starého zvyku vpadli do domu novomanželů, aby je pozlobili. Neměla už sílu poslouchat jejich smích a hloupé vtipy, a tak se odebrala napřed do ložnice. Nerozsvěcela. Bála se neznáma, které ji obklopovalo a zároveň měla tak trochu strach z toho, co se za chvíli mělo stát. To samozřejmě souviselo s tím, že byla stále ještě panna. Nejspíš to ale byla tmavá ložnice jejího nového domova, která ji tolik rozrušovala. Jakoby náhle přestala být tou moderní ženou z velkoměsta s bohatými teoretickými znalostmi v oblasti sexu a ocitla se zpět v jiné, stejně tmavé a pro ni neznámé ložnici. Ložnici v Pao-keho domě. Chodila tehdy do druhé, možná třetí třídy základní školy. Společně s Pej-pej, Pao-keho mladší sestrou, daly dohromady soubor chuang-mejské opery a sbíraly po domě šátky, pokrývky, zkrátka cokoli, z čeho by vyrobily dobové kostýmy. Hledala zrovna na zemi spou do vlasů, když se jí pod ruku připletla stará kniha bez přebalu. Zvědavě se naklonila blíže pod světlo žárovky a začala v knize listovat. Byla to kniha o sexuologii psaná hrubým a lehce provokativním stylem. Sex byl tou dobou pro ni tenkrát velká neznámá, a o to více se do četby zabrala. Když došla k místu, kde se mluvilo o tom, jak má chlapec vzrušit pannu, a jak zastavit krev, poté co jí protrhne panenskou blánu, jakoby zaslechla Pej-pejino varování: „To je mojeho bráchy! To si nesmíš pučovat!“

Četla zrovna o tom, jak poznat pannu podle rtů, prsou či způsobu, jak si sedala na židli, když tu si náhle uvědomila, že všude kolem ní je podivná tma. Zvedla hlavu a ve dveřích pokoje zahlédla siluetu vysoké postavy. V tu chvíli také překvapeně zjistila, že Pej-pej a ostatní kamarádky již dávno utekly neznámo kam. Okamžitě jí došlo, že ta postava ve vojenském tílku po otci je Pao-ke.

Upustila knihu na zem a tichým hlasem ho bojácně pozdravila. Pao-ke její pozdrav opětoval a rázným krokem se k ní pomalu blížil. Pokojem se rozléhalo jeho hlasité oddechování. Když došel až pod světlo lampy, jeho oči se zableskly jako oči divoké kočky a ona se k smrti vyděsila.

Nakonec se ale nic nestalo. Ani na vteřinu nezaváhala a rychle vyběhla ven z ložnice, pryč z Pao-keho domu zpět na sluneční světlo. V tom okamžiku zároveň vymazala ze své paměti všechny vzpomínky na onu událost. Jako snímek z osvětleného negativu, její první nepříjemné dojmy ze sexu zůstaly navždy pevně uzamčeny v Pao-keho ložnici. Dokonce i později, když Pao-keho za bílého dne potkala na ulici, nic zvláštního necítila, a tak není divu, že jí za celé ty roky opravdu ani jednou nepřišel na mysl. Tedy až do okamžiku její svatební noci. Pao-keho by jistě ani ve snu nenapadlo, že si na něj nějaká dívka o své nejdůležitější noci v životě vzpomene. I když za tak podivných souvislostí. Pomyslela si.

Ve skutečnosti nebyla sama. Spoustě dalších dívek se stalo, že si vzpomněly na jiného muže, když se poprvé milovaly se svým manželem. Většině těch mužů se neřeklo jinak než strýček Čang, nebo strýček Liou, popřípadě strýček Wang (zkrátka podle toho jaké měli příjmení). Každá vojenská vesnice měla obvykle pouze jednoho takového strýčka XY. Byl to většinou starý mládenec, vysloužilý voják, který již dávno propásl věk na ženění, bez vyhlídek na to, že ještě někdy založí rodinu. Neměl nikoho, kdo by se o něj postaral, a tak se lidé nad ním slitovali a dovolili mu, aby si na kraji vesnice za správní kanceláří postavil malý přístřešek. Vesnice mu navíc dávala něco málo peněz na živobytí. On na oplátku zvedal ve správní kanceláři telefony, roznášel po domech pozvánky na schůze a spravoval pouliční svět-

la. Kdykoli se objevila parta starších chlapců z vedlejší vesnice a začala dělat výtržnosti, strýček XY se vždy včas vynořil, aby zasáhl. V zimě obestoupený hloučkem zvědavých dětí opékal za vesnicí malé toulavé psy, v létě pod broskvoněmi, mezi kterými rostl sem tam keřík bambusu a kolem kterých se šířil intenzivní jedovatý zápach, stahoval hadům kůže a vařil z nich polévku.

Strýčkové XY byli většinou zcela negramotní. Nedokázali rozpoznat a přečíst ani své vlastní jméno natož znaky, které měli vytetované na paži: Zabij Ču Teho, znič Mao Ce-tunga, Bojuj proti komunistům, vzdoruj ruskému nepříteli. Přesto byli pro většinu dětí posly osvěty. V rukávu měli nekonečnou zásobu příběhů o partyzánech a válečných soubojích, legendárních příběhů Tří říší, či příběhů Od jezerního břehu a povídaček o duších a nadpřirozených jevech. Z nějakého nepochopitelného důvodu jim děti i přes jejich silný těžko srozumitelný přízvuk rozuměly. Jejich chatrč sice připomínala skládku, ale dětem připadala jako tajemná jeskyně plná pokladů. Vždy měli doma plno nábojů vyleštěných tonkovým olejem (když ve vesnici vypadl proud, a ty ses potmě uprostřed noci odvážil vydat se přes hřbitov na svazích hor a zaběhl strýčkovi na hlavní ulici pro láhev kořalky, nejspíš ti jeden takový náboj daroval), řády a medaile, jejichž názvy ti nic neříkaly, nejrůznější vydělané hadí kůže a hmyz, pamlsky z opražených sojových bobů, které dostávali na příděl. Nechyběly ani karty na poker, neúplná sada figurek na čínské šachy a na japonské go. Když jsi pěkně poprosil, naučil tě i pravidla a předpověděl budoucnost.

Nikdy ale netrvalo dlouho (záleželo na tom, do jaké míry se dokázal strýček XY kontrolovat) a děti, které se kolem něj neustále pohybovaly, se náhle začaly chovat tak trochu jinak. Jednoho dne došlo k nevyhnutelnému

a na prahu jeho chatrče se objevila nějaká obzvlášť roz-
tomilá dívka, která ráda koketovala, nebo nějaká bojác-
nější, která nedokázala odporovat dospělým. Říkejme
jí jednoduše Siao-ling. Jakmile Siao-ling vešla dovnitř,
ostatní děti, jakoby následovaly nějaký zvířecí pud, se od-
ní okamžitě vzdálily, co nejdál to šlo. Jako by prchaly pryč
od nějakého poraněného či nemocného člena smečky,
okamžitě zmizely na hony pryč od strýčkovy chatrče...

Většina dětí netušila, co ten neklid a nebezpečí, kte-
ré náhle naplnilo ovzduší kolem nich, znamenaly. Až
se nakonec několik odvážnějších chlapců jednoho dne
schovalo za okny chatrče a zvědavě nahlédlo dovnitř.
To, co uviděli, je většinou pořádně vyděsilo. Strýček
měl buď svlečené kalhoty, nebo byli spolu se Siao-ling
oba dva od pasu dolů úplně nazí. Strýčkové XY ale ve
většině případů kvůli své impotenci nebo obavám z po-
tíží nikdy nezašli tak daleko, aby Siao-ling začala krvá-
cet nebo aby na něco její maminka přišla, když ji večer
koupala. Chlapci však nečekali až do konce, a během
chvilky se rozutekli. Nejspíš ze strachu, aby se nedostali
do maléru, nikdy o tom, co zahlédli, ostatním kamará-
dům z party neřekli, dokonce ani nevarovali své starší
a mladší sestry, aby si na strýčka XY daly pozor, a i na-
dále za ním chodili do jeho chatrče. Jen občas, když se
zaposlouchali do jeho příběhů nebo když hráli společně
šachy, na okamžik jako by se zapomněli, upřeli zrak na
strýčkův poklopec a vzpomněli si na jeho velký penis.
Ten ho panečku má!

Co se Siao-ling týče, dříve nebo později, když si jedno-
ho dne s kamarádkou vzájemně sdělovaly svá tajemství,
prozradila jí, co jí strýček XY provedl. Většinou se setkala
s reakcí dvojího typu. Kamarádka se okamžitě rozbře-
čela spolu s ní, pevně jí sevřela ruku, a bez ohledu na

to, zda ještě někdy šly za strýčkem XY nebo ne, celé dětství byly nerozlučnými kamarádkami. Daleko běžnější ale bylo, že kamarádka nejprve nevěřicně naslouchala a postupně se jí ve tváři objevil zděšený výraz. Od té chvíle se začala Siao-ling nenápadně vyhýbat, až se nakonec přestaly zcela stýkat. Kamarádka ne nutně vyzradila její tajemství, ale ostatní z party jako by sami pochopili, k čemu došlo, a aniž by pátrali po podrobnostech, i oni se přestali se Siao-ling kamarádit. Nechali ji napospas vlastnímu osudu.

Podivné je, že podobné zprávy se šířily pouze horizontálně. O pár let mladší sourozenci se o nich nikdy nedozvěděli, a tak se v každé generaci vždy nevyhnutelně našlo několik dalších Siao-ling. Když si potom již odrostlá Siao-ling, která právě studovala střední školu, povšimla, že mladší sestřička a její kamarádi se chovají nějak podivně, ty odvážnější mezi Siao-ling sestřičku okřikly: „Opovaž se tam ještě někdy páchnout!“ „Být tebou, tak si dám dobrý pozor, aby se maminka nic nedozvěděla, jinak uvidíš!“

Teprve poté co sestře vynadala, si starší Siao-ling náhle překvapeně uvědomila, že sama nikdy nepomyslela na to, aby o tom, co se jí stalo, mamince řekla. Podobný scénář se opakoval u mnoha dalších dívek, a tak strýčkové XY většinou prožili dalších deset, dvacet let v klidu a bez úhony. Až když se taková Siao-ling provdala, nebo když měla se svým milencem poprvé strávit společnou noc, tu teprve si vzpomněla na strýčka XY a na to, co se stalo tenkrát kdysi dávno v jeho chatrči. Staromódnější dívky si dělaly starosti o neporušenost své panenské blány a ty veselejší uronily upřímné slzy radosti a z hloubi duše děkovaly, že ten pár rukou, který právě hladil jejich tělo, nejsou už ty roztřesené, ale nenasytné staré ruce

strýčka XY, ale mladé, silné, čisté a rozhodné paže jejich milence...

Podobné myšlenky strýčkům XY samozřejmě nikdy ani nepřišly na mysl, protože ti si ve stejnou chvíli lámali hlavu nad tím, jak se zbavit tetování na pažích, aby se mohli vrátit na pevninu a navštívit znovu svou vlast a příbuzné. Odvážnější XY se vydali rovnou na chirurgické oddělení a nechali si kousek kůže s tetováním odříznout. Jestli jste tedy mezi rokem 1987 až 1988 někdy zahlédli na ulici starého muže, kterému táhlo na sedmdesát a měl paži ovázanou bílým obvazem, tak to nemohl být nikdo jiný než strýček XY. Jistě si ani vy nedovedete představit, jak je možné, že právě na něj si tolik mladých dívek o své svatební noci vzpomnělo, ať už je k tomu vedlo cokoli.

Na tomto místě se jistě zeptáte, co na to maminky? Kam zmizely maminky? Co vlastně pořád dělaly? Jak je jinak možné, že by takto zanedbaly ochranu svých vlastních dcer?

Jejich maminky si tenkrát celé dny lámaly hlavu nad tím, jak z toho mála peněz, které měly k dispozici, nasytit celou svou početnou rodinu. Téměř všechny během desátého roku po příchodu na Tchaj-wan prodaly své poslední šperky, a tak na Nový čínský rok v zoufalství vylovily ze spodu truhly šaty čchi-pchao či starý kabátek a ušily z nich dětem nové oblečení. Nepotřebovaly, aby jim manželé vysvětlovali, o co šlo v podzimní aféře kolem Lej Čena a jeho nezdařeného pokusu o založení opoziční strany, nebo jim prozrazovali podrobnosti o současné vojenské situaci. Stejně jako vrchní vedení, ony již dávno lépe než kdokoli jiný dobře věděly, že domů na pevninu se už nikdy nevrátí.

Maminky kromě častých nákupů na trhu nevychá-

zely z domu. V dobách, kdy byla jen rádia, poslouchaly doma vysílání Klub 93 a Literární výběr. Když pak přišla televize, dívaly se na pořady Souhvězdí a Srdečná zem. Až teprve když všeobecný strach trochu polevil, začaly si krátit čas madžongem a nestaraly se už o vysoké pokuty za hazardní hry. Například, poprvé bude přistiženému odebrán příděl obilí a rýže na X měsíců, podruhé bude přistiženému... Je-li nějaký zákon přehnaně přísný, lidé se jím přestanou řídit. Pokaždé když se z něčího domu ozýval příliš nahlas zvuk kostek a povyk hráčů, za několik dní se do oné domácnosti dostavila manželka nejvyššího z místních úředníků a jen tak mimochodem mezi řečí jim upřímně promluvila do duše. Samozřejmě že když se hrál madžong v domě nejvyššího úředníka, který jste neomylně poznali podle toho, že to byl ten největší a nejprostornější dům v celé vesnici, jehož majitelé jako první vyměnili starý bambusový plot za zděnou zeď a také si jako první ve vesnici koupili televizi, celá věc se prostě potichu přešla, jako by se nic nestalo.

Maminky se obvykle lišily podle toho, k jakému vojenskému oddílu jejich manžel patřil.

Maminky z vesnic, kde žily rodiny vojenského letectva, se nejvíce zhlížely v západní módě a rozuměly tomu, jak se správně nalíčit. Říkalo se o nich, že skvěle tancují a každá z nich umí alespoň pár slov anglicky. Maminky z vesnic pozemní armády patřily mezi ty nejvíce oddané tradicím. Byly zároveň nejpoctivější a nejupřímnější. Nevím, zda to mělo nějakou souvislost s tím, že se jim dostávalo nejmenší finanční a jiné podpory. Maminky z vesnic, kde bydlely rodiny námořnictva, byly nejvíce zběhlé v karbanu a zároveň také nejčastěji trpěly různými duševními poruchami. Nejspíš to bylo tím, že jejich manželé nebyvali dlouhé roky doma. Ženy z vesnic vojen-

ské policie pocházely téměř výhradně z rodin starousedlíků, byly velice mladé a dokonce ještě ani neměly děti. Děti, které si zaběhly hrát do jejich vesnice, přísahaly, že už tam víckrát nevkročí, protože nerozuměly jejich minnanskému dialektu a nedokázaly se s nimi domluvit.

Asi nejpodivnější ale byly vesnice, ve kterých žily rodiny tajných agentů. Jejich tatínkové také nebyvali dlouhé roky doma, některé z nich dokonce sousedé z vesnice za celý život ani jednou nezahlédli. Spousta z nich pocházela z provincie Kuan-tung a ať už dospělí či děti, každý rozhovor s nimi vždy končil debatou o panu Tai Li, jako by byl bývalý šéf Čankajškovy výzvědné služby, který zahynul v roce 1946, stále mezi živými a byl stále nejvyšší hlavou jejich početné rodiny.

Některé maminky z takových vesnic se již dávno vžily do role vdovy, ty optimističtější se energicky ujaly péče o celou rodinu a domácnost. Podle rozestupů mezi věkem jejich dětí bylo možné odhadnout, na jak dlouho a jak často jejich otec odjíždí do služby. Některé maminky, které na tom byly psychicky špatně, neměly dost sil starat se o své děti a nechávaly je běhat po okolí, jak se jim zlíbilo, aby se o sebe sami nějak postaraly, jako by byly dobytek či ovce na pastvě. Děti tajných agentů se zase obávaly začátku školního roku, kdy každý musel povinně vyplnit rodinný dotazník. Jedna spolužačka, která měla již několik let vždy nejlepší výsledky z celé třídy, se najednou během vyplňování dotazníku rozbřečela, jako by ten tlak už nemohla dál vydržet. Měla panickou hrůzu z toho, že se jí ostatní budou posmívat, protože aby zůstala utajena totožnost jejího tatínka, používala celá jejich rodina matčino příjmení. Spolužačka se nedokázala zbavit pocitu méněcennosti, a tak když jí jednoho dne její kamarádka Siao-ling sdělila své největší tajem-

ství, porušila slib, který dala mamince, a na oplátku jí prozradila pravdu o tatínkově povolání.

Co se týče těch mnoha žen, které se provdaly za starousedlíky, ty čekalo v životě nemálo útrap a zklamání. Tak například, proč není jejich manžel stejně jako muži z rodin přistěhovalců ochoten, ba zásadně odmítá přiložit pomocnou ruku k domácím pracem? Nakonec došly k závěru, že jsou to jistě pozůstatky mužského šovinismu, tolik rozšířeného za dob japonské okupace. Navíc vždy, když se konaly volby, nezbylo jim než zastoupit vládnoucí Kuomintang a vést s manželem politické debaty, až se z toho málem vyvinula rodinná krize.

A tak, vy všechny dívky, které občas ve chvílích osamění vzpomínáte na chlapce z vojenské vesnice a přemýšlíte, kde je jim všem konec, kromě hlubokého porozumění a soucitu mi nezbyvá než vám připomenout, jak moc jste kdysi toužily tu samou vesnici opustit, ať už to bylo jakýmkoli způsobem.

Pamatuješ si na tu dobu, kdy jsi stále ještě chodila s chlapcem z vesnice, ale zároveň jsi už dospěla natolik, abys začala pomýšlet na budoucnost? Na ony letní večery, kdy rodiče buď po horkém dni odpočívali v chládku na dvoře za domem, nebo sledovali televizní seriál a neměli čas na to starat se, kde pobíháš. Vzpomínáš si, jak byly tenkrát okolní kopce obležené milenci? (Dříve nebo později jsi potom ve filmu na motivy hry Tennesseeho Wiliamse viděla úplně stejnou scénu. Dospělé chlapce a dívky z konzervativního, horkého, patriarchálního městečka amerického jihu, kteří uprostřed noci bloudí potměnou krajinou neschopni vysvětlit, po čem touží jejich hladová duše). Uprostřed hlasitého bzučení cikád jste jako v horečce vzájemně zkoumali svá mladistvá těla a v duchu se potají loučili. V mnoha případech to bylo

proto, že chlapec se nedostal na vysokou školu a musel odejít na vojnu nebo se chystal na vojenskou akademii, ale ještě častěji proto, že dívka v sobě našla dostatek odvahy a jejich vztah chladně ukončila.

Vzpomínáš? Ty, která jsi propásla příhodný okamžik - v padesátých letech to byla svatba s černochem či americkým vojákem, která byla zárukou cesty do Států, v šedesátých letech studium v zahraničí nebo stát se zpěvačkou či herečkou, protože jen tyto profese slibovaly rychlý vzestup bez přílišné námahy a hodily se pro všechny, kteří v dobách tchajwanského ekonomického zázraku neměli ani vindru a snili o tom, že přes noc zbohatnou. Postupně tě omrzeli kamarádi z dětství, kteří se jen celé dny poflakovali s partou na hřišti na kraji vesnice a čekali na to, až jim přijde povolávací rozkaz, kouřili a prděli a kromě basketbalu neměli nic pořádného na práci (přestože ještě nedávno to pro tebe byli partáci, se kterými ses chtěla potloukat až do konce života). A vůbec to nebylo proto, že když jsi procházela kolem, vždy se mezi nimi našlo několik, kteří právě přišli do puberty a kteří si nedokázali odpustit pár sprostých slov narážejících na rozměry tvé postavy či některé z tvých partií, nebo prostě jen zakřičeli: „Á, slečinka XXXová!“ Někteří chlapci jako by se proměnili v hrubé surovce, jejichž divoké pohledy a přeskakující hlas ti připadaly cizí a zneklidňovaly tě.

Jen nejasně jsi tehdy cítila, že oni kamarádi, se kterými jsi v dětství běhala po horách a zažívala nejrůznější dobrodružství, nejsou již více partnery, se kterými bys ráda zkoumala okolní svět. Nechtěla sis přiznat, že chybělo málo, abys jimi začala pohrdat. Připadalo ti, že je vůbec nezajímá, co s nimi jednou bude.

A když jsi odešla z domova na vysokou školu či na

stoupila do práce, přirozeně tě začali přitahovat chlapci z rodin starousedlíků, kteří ti připadali mnohem usazenější, konzervativnější a zamklější než kamarádi z vojenské vesnice, i když často pocházeli ještě z nuznějších poměrů a jejich ctižádostivost ani zdaleka nedosahovala ambic chlapců z vojenské vesnice, kteří viděli svou budoucnost v rozměrech celé Číny či dokonce celého světa. Avšak jejich klid a spokojenost, stejně jako mnoho jejich názorů, které tě zcela vyváděly z míry, jako by v té tísnivé, dusivé atmosféře tvého života otevřely okno, umožnily ti svobodně se nadechnout. A nic na tom nezmění ani fakt, že když o tom teď po letech znovu přemýšlíš, ona stísněnost a bezútěšnost, které jsi tenkrát pociťovala, možná nebyly způsobeny pouze životem ve vojenské vesnici.

Vy dívky, které jste již dávno opustily vojenskou vesnici, ale ve svých vzpomínkách se tam neustále vracíte, soucítím s vámi, když na ulici v davu lidí zaslechnete peprnou nadávku pronesenou někým se silným pekingským přízvukem, která ve vás okamžitě vyvolá vzpomínky na domov. Nesměju se ani těm, které dokonce nechaly v novinách otisknout oznámení o tom, že hledají kamarády z dětství, nebo dokonce chtějí zakládat stranu přátel vojenských vesnic, protože se nedokážou smířit s tím, že vědí pouze o těch z kamarádů, které po dlouhém zkoumání horko těžko rozpoznaly z roztroušených zlomků zpráv v kulturní rubrice (jako například XY, narozen na Tchaj-wanu, původem z provincie Šan-tung, trvalý pobyt v městské části Zuo-jing okres Kao-siung, nebo v okrese Kang-šan, v Ťia-ji, nebo v Pu-sinu v okrese Jang-mej, nebo v tchajpejském Čung-che, Nan-š'-ťiao, Liou-čang-li, Nan-ťi-čchangu... Na jihu, na severu, na západě, na východě, zkrátka v těch známých oblastech s nejvyšší koncentrací vojenských vesnic). Také je ti proti srsti,

když v taxíku slyšíš řidiče, jak se tě ptá mandarínštinou silně poznamenanou minnanským dialektem, kam že to bude, a jakmile se dostane do zácpy, nadává z plných plic na Kuomintang a opoziční Demokratickou pokrokovou stranu? Pozoruješ těch pár šedivých vlasů na temeni jeho hlavy a dáváš si okamžitě pět a pět dohromady, že je to XY z rodiny XY, jeden z těch, kteří měli v mládí hlavu plnou ideálů a chtěli dobít svět. Poté co dokončili základní vojenskou službu, zvolili si pro svou oddanost a lásku k vlasti kariéru profesionálního vojáka, a pak jen horko těžko měnili profesi, když nakonec ve středních letech armádu opustili... A co vy ostatní? Kamarádi z vojenské vesnice, kam jen jste se všichni poděli?

A proto je samozřejmé, že nesneseš, když tvůj manžel z rodiny starousedlíků nad novinami od plic nadává vysokým funkcionářům Kuomintangu a jejich soubojům o moc a jen tak mimochodem si rovnou vylije svůj vztek i na tebe. Podrobně v mysli počínaje dětstvím procházíš uplynulá léta vašeho života a nenacházíš nic, co by zavdalo k označení zvýhodňovaná třída. Snad pouze v dobách, kdy se nejprísněji prošazovala mandarínština a ve školách panoval přísný zákaz mluvení minnanským dialektem, vy jako děti přistěhovalců, kteří jste od narození mluvili doma mandarínštinou, jste se prostě logicky nemohli proti tomuto nařízení prohřešit, a proto jste kvůli němu nikdy nebyli potrestáni, ponižováni nebo diskriminováni (i nepatrná zmínka o tom nařízení tvého manžela ještě i dnes pořádně rozlítí). Nic na tom nezmění ani fakt, že netrvalo dlouho a vy jste museli za tu samou jazykovou politiku Kuomintangu splácet dluh. Ti z méně úspěšných kamarádů z vojenské vesnice, kterým se nepodařilo získat místo ve státní správě nebo ti, kteří nešli na vojenskou akademii a kterých byla mimo-

chodem většina, těm nezbylo nic jiného, než obrátit se s žádostí o pracovní místo na soukromníky a malé firmy. Hodně kamarádů majitelé či vedoucí podniků odmítli prostě proto, že neuměli mluvit minnanským dialektem a většinou mu ani nerozuměli.

Lidé, kteří nevyrostali ve vojenské vesnici, a starousedlíci, kteří se narodili v sedmdesátých letech, jen těžko pochopí, že mnoho dětí z vojenských vesnic (obzvláště bydlely-li ve velkých komplexech, které měly vlastní tržiště, obchůdky, stánek s nápoji, školu atd.) do svých dvaceti let, kdy šly studovat na vysokou školu nebo odešly na vojnu, postrádaly jakékoli „tchajwanské“ zkušenosti. Výjimku tvořilo jen pár dětí, které měly maminky místního původu, a mohly tudíž o zimních či letních prázdninách jet na návštěvu k mamčiným rodičům. Další výjimka byla už jen to, když s tebou do třídy chodilo pár dětí z rodin starousedlíků a ty ses s nimi skamarádl. Co se velké většiny maminek, které pocházely pochopitelně z rodin pevninských přistěhovalců, týče, jejich jedinou „tchajwanskou“ zkušeností bylo těch několik místních na tržišti, kteří se dali zhruba rozdělit na dvě skupiny: na ty, co uměli obchodovat, a na ty, co ne.

Stejně jako nedokážeš přijmout označení zvýhodňovaná třída, nesneseš ani, když tě na základě podivné teorie pokrevního příbuzenství slučují s Kuomintangem jen proto, že tvůj otec pochází z pevniny. Spíše než tvrdit, že jste vyrostli na sporých dávkách kuomintangského mléka (jak si tě tvůj muž často dobírá), řekla bys, že tvůj vlastní přístup k této straně by se dal přirovnat k manželům plným zášti, kteří se už dávno měli rozejít. Často Kuomintang nenávidíš mnohem více než tvůj manžel, protože z tvé strany ona nenávist obsahuje navíc i pocit zklamání, pocit, že jste byli podvedeni. I když jsi nikdy

v životě do strany nevstoupila, jakmile zaslechneš, že na Kuomintang někdo sprostě útočí, neubráníš se, abys nenašla několik slabých míst v jeho řeči a vystoupila na jeho obranu. V tu samou chvíli však dotyčnému zároveň v hloubi duše závidíš, že si na Kuomintang může tak bezstarostně zanádat.

Ale není pravda, že jsi neměla podobnou příležitost. Pamatuješ si ještě, jak jsi několikrát s dětmi šla sama bez manžela na návštěvu k rodičům? Copak jsi tenkrát sama u večere neproklínala Kuomintang, zatímco jste sledovali televizní zprávy? Protože z pohledu politického spektra tam v tu dobu nebyl nikdo, kdo by stál nalevo od tebe (tvůj manžel), mohla jsi využít tu jedinečnou příležitost a zahrát si bez zábran roli odpůrce. A to pouze proto, že napravo byl vždy někdo (tvůj otec), který vystoupil na obranu té milované a zároveň nenáviděné strany, se kterou jste se měli již dávno rozejít.

Asi nevíš, že za těch dlouhých nocí, kdy se staří lidé úzkostlivě převalují a vzdychají neschopni usnout, nezbylo ani tvému otci než upřímně si přiznat, že ti vlastně také závidí. Tolik by si přál jednoho dne stejně jako ty dosyta si zanádat na ten zpropadený Kuomintang, který je tak neuvěřitelně podvedl, když je přivedl na tento ostrov. Vynadat mu za podvod, který trval celých čtyřicet let. Teprve když se otcům dostalo příležitosti vypravit se přes Tchajwanskou úžinu zpět na návštěvu do své rodné vesnice a setkat se po letech s příbuznými, překvapeně zjistili, že v očích těch pár příbuzných, kteří ještě zůstali na živu, se již dávno stali tchajwanskými bratry, Tchajwanci, a jakmile se vrátili na ostrov, kde posledních čtyřicet let žili, jejich spoluobčané si hned na ně zase ukazovali a neřekli jim jinak než „vy přistěhovalci“. A tak lidé, kteří měli ve zvyku vyprávět dětem

příběhy, brzy přišli na to, že jsou jako ten netopýr z Ezo-
pových bajek, který není ani pták ani šelma a kterého
nelze nikam zařadit.

Zkrátka a dobře, skutečnost je taková, že vás je méně
a méně, a tobě nezbyvá, než to uznat a přizpůsobit se
tomu.

Stačí ale, aby ses zklidnila, spolehla se na své instink-
ty, a bez obtíží v té nekonečné záplavě lidí kolem sebe ob-
jevíš stopy kamarádů, které jsi kdysi ztratila nebo sama
zavrhla. Jako ten muž, který stál za únosem s výkupným
sto milionů tchajwanských dolarů. Ještě jsi ani nestihla
vyslechnout celý podrobný průběh vyšetřování či struč-
ný popis pachatele, stačilo, abys viděla, jak plynne novi-
nářům recituje následující verše: „Neohroženě dál má
píseň zní, můj klid nemizí ni v celách vězení; nač bát se
popravy – vždyť k smrti postačí jen vteřina, než vzdát se,
to raději pro ideály zemřu, coby mladý hrdina.“ „Á, tak
tady je ti konec!“ neubránila ses výkřiku.

Určitě si ještě pamatuješ, jak vám tenkrát na střední
škole učaroval ten nový učitel čínštiny se silným chupei-
ským přízvukem. Přestože již překročil padesátku, byl
stále svobodný a vy jste ho obdivovali právě proto, že vždy
rád na hodině mluvil o věcech, které v učebnici nebyly.
Když vám tehdy se slzami v očích odrecitoval báseň Pro-
mluva z vězení, kterou složil mladý Wang Ťing-wej po
svém nezdařeném atentátu na císařského regenta, co-
pak sis ji celou pilně nepřepsala na volné místo v učeb-
nici, zatímco ses podívovala nad tím, jak je možné, že
zrádce, který zaprodal svou vlast a o kterém ses učila
v dějinách Čínské republiky, měl také okamžiky, kdy se
zdál být normálním člověkem? Onen učitel čínštiny,
možná proto, že neustále překračoval podobná tabu,
byl hned na konci semestru přeložen. Nyní, po tolika le-

tech, když na to znovu vzpomínáš, odhaduješ, že určitě nemá ani potuchy o tom, jaké horlivé odhodlání kdysi vzbudil u tolika dětí, nebo že si díky němu myslely, že našly spravedlivé nenapadnutelné odůvodnění pro motivy svých činů.

A tak právě mezi těmi kluky, kteří se celé dny potloukali na kraji vesnice a kteří si podle tebe troufli tak akorát na to poprat se mezi sebou nebo s kluky ze sousedství, ale neměli dostatek odvahy, aby se vydali zkusit štěstí ve světě, mezi těmi kluky se ve chvíli, kdy jsi je chtěla zatratit, našlo pár jedinců, kteří právě zbrojili a organizovali gang, jenž pak po celém ostrově napáchal několik desítek dokonale promyšlených krádeží a zabíjel lidi jak na běžícím pásu. Když se pak celý případ konečně vyřešil, nemusela jsi číst zprávy v novinách o tom, že členové pochází z jisté vojenské vesnice v Sin-ču na ulici Kuang-fu-lu. Jen ze záběru, na kterém vedli skupinu v poutech, jsi je okamžitě rozpoznala a vykřikla jejich dětskou přezdívku (určitě to byl buď A-pao nebo A-ti). A když ses doslechla o XY, který po téměř dvaceti letech odjel do Ameriky pevně přesvědčen, že se jde jménem vlasti vypořádat se zrádci, ani na okamžik tě neudivilo, že chtěl jen činem stvrdit ony verše, kterým zasvětil půlku svého života: Neohroženě dál má píseň zní, můj klid nemizí ni v celách vězení; nač bát se popravy – vždyť k smrti postačí jen vteřina, než vzdát se, to raději pro ideály zemřu, coby mladý hrdina.

Samozřejmě, ne všichni kamarádi z dětství skončili podobně. Tak například nejstarší syn rodiny Šen, který patřil tenkrát také do vaší party a později se jako spousta dalších rozhodl pro život námořníka. Když jsi po dvaceti letech četla v novinách rozhovor s ním, okamžitě jsi identifikovala ten způsob myšlení, tolik charakteristický

pro lidi, kteří vyrostli ve vojenské vesnici. Zatímco jeho nápad přestavět starou Tchang-žung na obchodní zónu - ne pro zisk a moc, ale aby tu mohl vystavět stejně krásné a honosné budovy, jaké viděl v bohatých zemích, jež jako námořník navštívil - považoval celý národ za špatný vtip, byla jsi asi jediná, která mu věřila, že mluví pravdu. Udiveně sis povzdychla a zároveň jsi pocítila jistou dávku soucitu nad tím, že tento úspěšný obchodník, který nashromáždil majetek ve výši desítek miliard, se stále tak pateticky a zuboženě stejně jako vy před téměř dvaceti lety vyjadřuje o své vlasti pouze abstraktně a zároveň se nedokáže oprostít od upřímné a hluboké lásky k ní.

Koho bychom ještě uvedli jako podobný příklad? Třeba Cheng-keho od Wangů, z prvního domku v páté uličce. Jeho rodiče ráno přede dveřmi prodávali snídaně a on často pomáhal mamince mýt nádobí, připravit jídlo nebo vrátit peníze. Po třiceti letech, vždy když jsi ho zahlédla v novinách, televizi či jiných médiích, jak v roli ministra financí obhajoval svou finanční politiku, tvůj ženský instinkt ti napověděl, že není třeba pochybovat o jeho bezúhonnosti, pečlivosti ani profesionalitě. Jen ten důvěrně známý způsob myšlení lidí z vojenské vesnice „nést plnou zodpovědnost za prosperitu či úpadek země“, který zazníval téměř z každého jeho slova, tě mátl, ale vždy tě nakonec dohnal k povzdechu, ve kterém se mísily nejrůznější pocity: „Á, tak tady jsi skončil!“

A tak všichni kamarádi, dobří, špatní (z pohledu zákona), úspěšní, neúspěšní (měřeno podle výše jejich bankovního konta), žijící, nebožtíci, pamětníci, kamarádi se ztrátou paměti, kamarádi s pokroucenými vzpomínkami..., dovolte mi, abych bez ohledu na dobu a hranice vše od roku 1949 do roku 1975 (kdy zemřel Čankajšek a legendy se rozplynuly) zmrazila do jediného

okamžiku. Zároveň poprosím vás, milí čtenáři, abyste si představili, že máte místo očí kameru. Už jsem pro vás na okraji jednoho města v zapadlé uličce jedné typické vojenské vesnice, kde bydlely rodiny středně a níže postavených kuomintangských důstojníků, připravila koleje. Teď vás poprosím, abyste se po nich pomalu posouvali vpřed. A co hudba, ptáte se? Dle vaší libosti, já ale doporučuji jednu starou populární písničku zpívanou mandarínštinou Jak vzácná je dnešní noc. Ti z chlapců, kteří byli ve výcvikovém středisku Čcheng-kung-ling si ji jistě pamatují. Každý den večer před spaním ji vysílali po celém areálu.

Tak snad abychom začali.

První domácnost. Ten mladík tam vzadu na dvoře, který usilovně zvedá činky, no ano, správně, nemýlíte se, to je Li Li-čchün. Kromě těžkého oddechování ale nevydává žádné další zvuky, takže ani v nejmenším neruší Kao Si-t'üna, který se ve vedlejší domě učí za světla lampičky, ani Čhen Čchan-wena, Ťin Wei-tuna, Čao Šao-kchanga a další odnaproti.

Potichu je mjííme a dostáváme se k dalším domácnostem, které jsou mnohem zajímavější. Ta dívka v diskotékovém oblečení ve stylu Abby, která zpívá anglické písničky, to je Ou-jang Fej-fej. I přes svých šestnáct let má již vyspělou postavu, ale stále je se sebou nespokojená. Co by za to dala, kdyby byla stejně vysoká jako Paj Ťia-li odvedle. Samozřejmě tě nepřekvapí, až zahlédneš Paj Ťia-li, jak zahalena do prostěradla místo do večerní róby v ruce svírá jakýsi předmět a jako do mikrofону do něj neustále opakuje: „Vážení funkcionáři, vážení hosté, dnes vám představím...“

No tak, prober se! Už ses snad vynadával dostatečně, je na čase jít dál! Pátá domácnost. Ta malá holčička, kte-

rá si ve slabém světle žárovky potají čte nějaký román, je také moc roztomilá. Jako by to byla Čang Siao-feng nebo snad Aj Ja, Chan Chan, Juan Čchiung-čchiung, Feng Čching, Su Wej-čen, Ťiang Siao-jün či Ču Tchien-wen (seřazeny podle věku). Ať už je to kterákoli z nich, je příliš malá na to, abych ji rozeznala.

Samozřejmě nejen děvčata mají zálibu v literatuře. Přeskočíme teď jeden dům a za chvíli uvidíš jednoho malého chlapce, jak čte knihu. Cože? Že nerozpoznáš ani Cchaj Š'-pchinga od Kchu Linga!? Ale vždyť to je Čang Ta-čchun! Tak to abychom raději okamžitě přidali do kroku a pospíšili si pryč, abychom stačili uniknout přívalu jeho šan-tungských nadávek. Už je to tak! Už od malička byl takový...

Podívej, ten kluk s holčičkou odvedle, kteří právě dodělali domácí úkoly a teď si hrají s panenkami. Že je nepoznáváš? To jsou Cchaj Čchin a Li Čchuan-wej. Samozřejmě, nevylučuji ani, že je to Čao Čchuan a I Neng-ťing.

Devátá domácnost. Siao-ling se právě potichu myje.

Desátá domácnost. V celém domě je tma, nikdo není doma. Čeng-ti a Čeng-ťie, kteří právě studují na základní škole, si šli s maminkou vyzvednout peníze, které jim tatínek poslal po pověřené osobě. Jsou totiž z vesnice tajných agentů, o které jsme se už dříve zmínili. Od té doby, co se sem přistěhovali, ještě nikdo nikdy jejich tatínka nezahlédl. Až zhruba za dalších třicet let...

Jedenáctá domácnost...

(Jak těžké je loučení, brzy se ve snu opět setkáme.)

...

Ach!

Vzpomínám na vás, kamarádi z vojenské vesnice!